

Juni 2025

BNDR

Jouw agrarische jongerenblad

Op pad met..

Stagiaire

Noa

21

Event:

**Van Boerenboosheid
naar Boerenkracht!**

18

Succesverhaal Boer zoekt Boer

**‘Ondernemen is tijdig je bakens
verzetten: op je 65e ben je te laat!’**

**Zachte kant
bedrijfsovername**

Thema

Bedrijfsovername? Aandachtspunten voor melkveehouders

Bij bedrijfsovername binnen de familie is balans tussen een redelijk pensioen voor de overdrager(s) én een lonende exploitatie voor jou als opvolger het uitgangspunt. Daarbij is het belangrijk om je bewust te zijn van de ontwikkelingen. Zo is de gemiddelde melkproductieomvang in twintig jaar tijd verdubbeld. De grondprijs werd gemiddeld drie keer zo hoog. En ondanks de gemiddeld opgelopen melkprijs, bleef de gemiddelde bruto geldstroom per kilogram melk bijna onveranderd.

Ga in een vroeg stadium aan de slag

Ga na wat dit voor ieders positie betekent. Als opvolger neem je de boerderij vaak voor een lagere waarde over of krijg je een deel geschonken. Als er meer kinderen zijn in het gezin, maken de grote bedragen de verschillen tussen deze kinderen soms erg groot. Bij Flynth zien we dat drie zaken belangrijk zijn om te komen tot een passende uitkomst: op tijd beginnen, een ervaren begeleider inschakelen en goede communicatie tussen alle betrokken partijen.

Lees alle inzichten via de QR-code.

Flynth. Het beste advies dat we je kunnen geven.

Flynth

Voordeur open? Zet de achterdeur op slot!

ONLANGS SCHOOF IK AAN BIJ een keukentafel op een melkveebedrijf. Het bedrijf werd gerund door ouders en zoon. Het bedrijf was PAS-melder en stond daardoor al jaren in de wachtstand. Investeren in de toekomst was niet mogelijk. Er volgde een ingrijpend besluit: zoon besloot om uit de maatschap te stappen. Hij moest verder met zijn leven, hij had inmiddels een gezin, het wachten duurde te lang. De jonge boer werd ingehaald door de tijd...

SINDS HET MOMENT DAT IK portefeuillehouder bij de NAJK ben, merk ik dat de aandacht voor jonge boeren en tuinders groeit. De vraag of we over 20 jaar nog wel voldoende boeren hebben, wordt steeds vaker gesteld. Nieuwe woorden, als generatievernieuwing, zij-instroom en boeren-perspectief passeren de revue. Want we willen het boerenvak weer interessant maken voor de jeugd! Nietwaar?

IN EEN TIJD WAAR DE ontwikkelruimte voor boeren onder druk staat, het bestuurlijke kader onduidelijk is en we zoeken naar nieuwe verdienmodellen, moeten ook dieperliggende vragen worden gesteld: Ben ik nog welkom als boer in Nederland en ligt hier mijn toekomst?

WE ZIJN ALS NAJK ACTIEF in een sector waar jonge boeren investeringsplannen indienen en tegelijkertijd zich aanmelden voor stoppersregelingen. Onder het mom van: het is nu of nooit, wij zijn het wachten beu. Die impasse moet snel worden doorbroken. Want anders jagen we een grote groep jonge boeren indirect de grens over naar het buitenland. Terwijl we ze in Nederland keihard nodig hebben.

HET MOMENTUM IS DAAR ÉN we zijn op de goede weg! De jonge boeren worden gesteund met regelingen als de vestigingssteun. Er is vanuit Den Haag aandacht voor begeleiding rondom bedrijfsovername en het onderwerp generatievernieuwing staat bovenaan de agenda. Maar er is nog veel werk te doen. We hebben een duidelijk politiek kader nodig. Tegenstrijdige regelgeving moet verdwijnen. Denk aan de 30% afroaming van dierrechten bij buitenfamiliaire bedrijfsverdracht. We zijn op de goede weg, maar de weg is nog lang!

WE KUNNEN DE VOORDEUR WAGENWIJD openzetten met goedbedoelde initiatieven om jonge boeren te steunen. Maar als we vergeten zuinig te zijn op onze eigen boeren (zonen en -dochters), wat is dan eigenlijk de winst?

Coen van den Bighelaar, portefeuillehouder bedrijfsovername NAJK

In dit nummer

4 Themabijeenkomst over 'Bedrijfsovername: meer dan euro's' **6** Up-to-date **10** NAJK voor jou
11 De week van.. Hilde Coolman **12** Succesverhaal Boer zoekt Boer **17** DAW: Water is waardevol, gebruik het slim **18** Terugblik event: van Boerenboosheid naar Boerenkracht! **20** Robot & Weiden? Voor Elkaar!
21 Op pad met... Noa **23** BoerVeilig: In gesprek met Gerjanne van Esveld **25** Column Wiggele Oosterhoff
27 CEJA: EU Young Farmers Leadership Programme **29** BoerNatuurlijk!: Ambassadeur Niels aan het woord **30** Lobby **31** Vestigingssteun aanvragen **32** Uit alle hoeken **34** AJK Gespot.. de Peel **35** BINT & Winnaar fotowedstrijd

Colofon BNDR wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt. **Abonnementen:** BNDR verschijnt 4 keer per jaar. Een jaarabonnement kost € 26,-. Het abonnement wordt jaarlijks automatisch verlengd, tenzij je voor 1 december opzegt. Een abonnement aanvragen of opzeggen kan via info@najak.nl. BNDR is gratis voor NAJK-leden of vrienden van NAJK. Losse nummers zijn verkrijgbaar door storting van € 7,50 op NL18RABO03945.38.501 t.n.v. NAJK te Utrecht, onder vermelding van het gewenste nummer van BNDR. Artikelen, foto's of illustraties kunnen alleen na overleg met de redactie worden overgenomen. Vragen of opmerkingen over de adressering? Neem contact op met één van de onderstaande organisaties: **Provinciale AJK's:** Friesland 0512-305280, Groningen 0512-305283, Drenthe 0512-305281, Flevoland 030-2769869, Overijssel 0529-478180, Gelderland 085-7820380, Hollanden 030-2769832, Zeeland 0113-247729, Brabant 073-2173636, Limburg 0475-381777 of NAJK: 030-2769869. **Hoofredactie:** Christel Klok, NAJK, 06-44033995 en Lievijn Hogeboom, 030-2769872 communicatie@najak.nl **Advertenties:** AgriPers **Vormgeving:** AgriPers BV **Druk:** Damen Drukkers **Op de cover:** Henk Rougoor en Leon Krabbenborg

‘Meer dan alleen een handtekening en dikke bankrekening’

NAJK-leden en -partners over de stille emoties en taaie gesprekken bij bedrijfsovernames in de landbouw

Een bedrijfsovername in de agrarische sector is veel meer dan een zakelijke deal of een handtekening onder een taxatierapport. Het draait allang niet meer alleen om euro's, stallen of hectares. Achter iedere overdracht schuilt een complex web van emoties, generatieverschillen, familieverhoudingen én praktische zorgen. “Ik wilde het onderwerp eens loskoppelen van die kille termen als ‘zachte’ en ‘harde’ kant”, zegt Coen van den Bighelaar, portefeuillehouder bedrijfsovername bij NAJK, tijdens een discussiebijeenkomst met partners en leden. “Een bedrijfsovername draait niet alleen om euro's. Het is zoveel meer!”

Tekst: Christel Klok, Beeld: Greta Hoffman en Lucie Veneklaas

Wat volgt is een openhartig gesprek tussen (jonge) boeren, adviseurs, verzekeraars en ervaringsdeskundigen over de onzichtbare lagen van bedrijfsovernames: het ongemak, de stiltes, de botsende ambities – en vooral, de zoektocht naar manieren om het beter te doen.

Van verzekeraar naar vertrouwenspersoon

Verzekeraar Erik van Ophoven van Interpolis ziet het steeds vaker: klanten kloppen bij hem aan over bedrijfsovernames, ook al is dat niet zijn hoofdtaak. “Wij zijn primair verzekeraar, maar bij uitbreiding of overname zijn we soms een onverwachte sparringpartner,” vertelt hij. “Een goed gesprek op het juiste moment kan verrassend veel opleveren.” Dat geldt ook voor Pierre van Oort van ForFarmers, die benadrukt dat de accountmanager vaak degene is die spanningen signaleert. “De specialist staat in de stal, de accountmanager erbuiten. Als er bijvoorbeeld gedoe is tussen ouders en zoon of dochter, komt dat meestal bij ons op het bord.” Toch blijven de meeste partijen voorzichtig in hun rol. “We pakken hierin geen

“Soms is één gesprek genoeg om iets in beweging te zetten.”

- HANS SCHOLTE

Deze discussiebijeenkomst met het thema ‘Bedrijfsovername, meer dan alleen euro's’ is tot stand gekomen met medewerking van Erik van Ophoven (Interpolis - Achmea), Hans Scholte (Flynth), Pierre van Oort (ForFarmers), Coen van den Bighelaar (NAJK), Fleur Maartje Bakker (HAJK) en Tynke Hofstra (AJF).

“Op school leerden studenten eerder voornamelijk over de financiën, maar gelukkig is er nu ook steeds meer aandacht voor de emotionele kant. En daar moet aandacht voor blijven!”

- TYNKE HOFSTRA

actieve rol,” zegt Pierre van Oort. “Maar we zijn wél die ‘boodschappentas’ waarin af en toe wat emotie wordt meegegeven naar de juiste plek.”

Keukentafel en klaslokaal: het blijft angstvallig stil

Tynke Hofstra (AJF), zelf potentieel opvolger én docent melkveehouderij in Leeuwarden, ziet dat de zachte kant van een overname gelukkig steeds meer wordt besproken. “Op school leerden studenten eerder voornamelijk over de financiën, maar gelukkig is er nu ook steeds meer aandacht voor de emotionele kant. En daar moet aandacht voor blijven!” Ze merkt bij haar leerlingen veel onzekerheid. “Ze zijn jong, weten vaak niet wat er thuis precies speelt, en durven daar ook niet makkelijk over te praten. Met de extra aandacht voor dit onderwerp in de lessen én door het systeem thuis bij deze lessen te betrekken hopen we daar verandering in te brengen.” Die spanning herkent ook Fleur Maartje Bakker (HAJK), agrarisch fotograaf en betrokken bij de overname van het bedrijf van haar schoonouders. “De jongere generatie wil vaak wat anders, maar dat botst met de ideeën van ouders of ooms en tantes.”

De oplossing? Echte gesprekken! Tynke Hofstra: “Ik zou pleiten voor losse een-op-eengesprekken met een vertrouwenspersoon, iemand die ieder gezinslid apart spreekt. Alleen dan komt het échte verhaal boven tafel.”

Handelen uit emotie

“Ik denk dat bedrijfsovername minstens voor 60 procent emotie is,” stelt Tynke Hofstra. “Er zit zoveel onzekerheid in deze tijd – mestregels, stikstof, fosfaat – ouders willen hun kinderen daar soms voor behoeden.” Ook Hans Scholte van Flynth merkt dat: “We zien vaak ouders die in een spagaat zitten. Ze willen het bedrijf overdragen aan één kind, maar ook hun andere kinderen kunnen ze niet zomaar achterlaten. Dat wringt.” Volgens hem volstaan standaardoplossingen niet meer en moeten we misschien anders gaan denken: “We moeten durven denken aan het loskoppelen van eigendom en ondernemerschap. De grond is nu drie keer zoveel waard als twintig jaar geleden. Dat maakt overnames bijna onhaalbaar binnen de familie.” “In de melkveehouderij is gunnen essentieel. Zonder dat, lukt het simpel-

weg niet!”, zegt Pierre van Oort instemmend. “En zo is het ook bij onze buitenfamiliaire overname. De focus ligt op ratio, maar ook daar moet je elkaar iets gunnen. Je kunt niet alles in een contract vatten.”

Vertrouwde adviseur of frisse blik?

De rol van de adviseur blijkt cruciaal, maar ook complex. Fleur Maartje Bakker waardeert de jaarlijkse gesprekken met Flynth: “Dat moment aan de keukentafel, daar komt alles samen, zowel zakelijk als emotioneel.” Voor Tynke Hofstra voelt dat juist anders: “Onze accountant zit al 40 jaar bij mijn vader aan tafel. Ik voel me daardoor niet helemaal gehoord en zou liever iemand hebben die ook mijn kant begrijpt.” Hans Scholte ziet steeds vaker dat er voor jongere generaties aparte adviseurs worden betrokken. “Dat werkt goed. Soms moet je erkennen dat één persoon niet iedereen kan vertegenwoordigen.” En als dat niet lukt, dan moet je durven doorverwijzen.

De sleutel: durven praten en op tijd hulp zoeken

Eén ding wordt pijnlijk duidelijk: praten helpt maar het gebeurt nog te weinig, en vaak te laat. Hans Scholte: “Ik sprak laatst een jonge boer van wie de vader al 72 was. Hij had nog nooit serieus over de overname gesproken. Zo zonde. Soms is één gesprek genoeg om iets in beweging te zetten.”

Pierre van Oort sluit het gesprek hoopvol af: “Er zit ongelooflijk veel energie in de nieuwe generatie. Mijn advies is: wees creatief. Als de wil er is, dan vinden we samen een weg. Maar dan moeten we wél durven praten. Open en eerlijk.”

Deze stellingen stonden centraal in de discussie

- Een succesvolle bedrijfsovername vraagt om open communicatie en heldere afspraken over verwachtingen en rolverdeling tussen generaties.
- Sterke familiebanden en diepgewortelde tradities zijn waardevol, maar kunnen vernieuwing en verandering ook in de weg staan.
- Gebrek aan maatschappelijke en politieke erkenning maakt het moeilijker voor jonge boeren om met vertrouwen het bedrijf over te nemen.
- Mentale gezondheid van boeren verdient net zoveel aandacht als financiële gezondheid, beide zijn cruciaal bij een bedrijfsovername.

NAJK TWEETS

@NIEUWEOOGST.NL 'We moeten versneld in actiemodus komen voor zowel de waterbeschikbaarheid als -kwaliteit', schrijft @Gerbenboom1 van @NAJKtweets. 'Alleen dan kunnen we in Nederland blijven doen waar we goed in zijn: gezonde gewassen telen van goede kwaliteit.'

@BOERDERIJ_NL (NAJK-voorzitter Roy Meijer vindt dat interimers hoger op de politieke agenda moeten staan. Hij wil een NB-vergunning voor deze boeren zodat zij verder kunnen ontwikkelen én reduceren. @NAJKtweets

@DEHEIJ Roy van @NAJKtweets heeft gelijk. Er is een kip-ei probleem. En om dit te doorbreken begin je met vergunningen. Eerst een vergunning, daarna reduceren. Anders kan niet. @StikstofInfo

@MINPRES Voor het kabinet is het essentieel om Nederland van het stikstofslot te krijgen. Omdat dit een probleem is dat heel veel sectoren raakt, betrekken wij hen ook bij het proces. Daarom sprak ik vandaag met voorzitter Roy Meijer en Merel Straathof van @NAJKtweets.

Stagiaire Noa stelt zich voor

In april is de 17-jarige Noa Wegerif begonnen aan haar stage bij NAJK. Benieuwd hoe zo'n stageweek bij NAJK eruit kan zien? Blader snel door naar pagina 25.

Ook bij ons stage lopen? Stuur een bericht naar info@najk.nl en wie weet tot snel! ✉

Grasweidedagen: waardevolle dagen voor NAJK-leden en studenten over 'Grasland van de toekomst'

Op 13 en 14 mei stond de Aeres Farms in Dronten weer in het teken van de jaarlijkse Grasweidedagen! De twee dagen werden georganiseerd door NAJK en het lectoraat Grasland en Beweiding van Aeres Hogeschool Dronten. Dagelijks NAJK-bestuurder met de portefeuille melkveehouderij, Ruben Klein Teeselink, opende op dinsdag de Grasweidedagen 2025. Aan de hand van tien verschillende workshops werden de gedachten geprikkeld van de 200 aanwezige NAJK-leden en studenten rondom het thema 'Grasland van de toekomst: Innovatie, klimaat en weidegang'. Twee geslaagde zonnige dagen! ✉

WIE WAT WATER
De BoerenPodcast

Nieuwe aflevering

Wie Wat Water - De BoerenPodcast

Er is weer een nieuwe aflevering van Wie Wat Water: De BoerenPodcast in de maak! Dit keer duiken we in de Sectoraanpak Nitraat en de overgang van kalenderlandbouw naar doelsturing. Wat betekent doelgericht werken eigenlijk voor jou als jonge boer(in)?

Deze vierde aflevering bouwt voort op de eerste drie podcasts, waarin we met verschillende experts en boeren spraken over onderwerpen als de Kaderrichtlijn Water (KRW), de nitraatrichtlijn en nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater. Heb je die nog niet beluisterd? Zeker een aanrader én handig: ze staan gewoon op Spotify!

Momenteel werken we hard aan het script van de nieuwe aflevering, die binnenkort op ons kanaal verschijnt. Houd onze website en socials goed in de gaten.

NAJK maakt deze aflevering in samenwerking met DAW en BO Akkerbouw. ✉

Vacature: Word adviseur bestuurlijke zaken bij NAJK!

Als Adviseur bestuurlijke zaken bij NAJK functioneer je als rechterhand en strategisch sparringpartner van het dagelijks bestuur. Je speelt een cruciale rol in het effectief maken van de belangenbehartiging voor jonge boeren en tuinders en zorgt ervoor dat het bestuur optimaal opereert in de complexe wereld van agrarische belangen, politiek en maatschappij. ✉

Scan de QR-code voor meer informatie! ➡

Een geslaagde jongerendag Pluimveehouderij!

Op woensdag 14 mei kwamen jonge pluimveehouders samen in Het Zendstation voor een inspirerende jongerendag. De focus lag niet op techniek, maar op de grote uitdagingen en kansen voor de toekomst van de sector. NAJK was medeorganisator van deze dag. Onze portefeuillehouder pluimvee-, varkens- en kalverhouderij, Wendy Kicken, was samen met de kennismakelaar pluimvee dagvoorzitter. In interactieve sessies doken deelnemers in thema's als circulariteit, dierenwelzijn en AI. Workshops boden concrete handvatten om jezelf én je bedrijf sterker neer te zetten. Er werd volop gedeeld, geleerd en gelachen. Een waardevolle dag vol toekomstgericht denken en verbinding. ✉

FrieslandCampina
nourishing by nature

Haal het beste uit je melk

Focus op de toekomst

FrieslandCampina staat voor de toekomst van zijn leden, de coöperatie en de onderneming. Jij wordt actief betrokken bij de coöperatie. Zo maak je op bijeenkomsten kennis met jonge melkveehouders, waar je kunt sparren over onderwerpen die voor jou belangrijk zijn.

Meer weten of lid worden? Bekijk onze 8 zekerheden.

Bekijk de 8 zekerheden hier.

Vertrouwen in de volgende generatie

Is voldoende aandacht voor de zachte kant van het bedrijf een randvoorwaarde voor zakelijk succes? Bij Leuker1818, het agrarische bedrijf van de familie Venner in Midden-Limburg, zorgen constructieve familieverhoudingen voor een vruchtbaar ondernemersklimaat.

Een vruchtbaar ondernemersklimaat is nodig, gezien de lange horizon die komt kijken bij het omschakelen van een traditionele melkveehouderij naar een brede onderneming gericht op voedselbosbouw (agroforestry) met neventakken.

ervoor om niet te groeien, maar een nevenactiviteit in de zorg te starten." Daardoor bleef de veestapel op 50 tot 60 koeien en de financieringsdruk beperkt.

Van droom tot divers verdienmodel

De droom om te starten met voedselbosbouw kwam van Mark. Hij studeerde bosbouw en kwam zo in aanraking met de kansen van agroforestry. Al snel gaf zijn vader hem de kans om te experimenteren met vijf hectare. Tot dan toe had niemand van de vier kinderen belangstelling getoond om het bedrijf over te nemen. Langzaam ontstond het idee om uitgangspunten van het agrarische bedrijf uit 1818 terug te brengen. Luuk: "Mijn vader had één klant, de zuivelcoöperatie. Ik begon te geloven in het bedienen van meer klantsegmenten; in een diverser verdienmodel." Ook al is het voedselbos nog niet in productie, inkomsten zijn er al wel; van de kippen, de eerste vruchten (perziken, peren), de vergaderlocatie, de verhuur van een groentegaard.

Luuk Venner met zijn dochter Louke bij de kippen in de vrije uitloop Kippenkar van Heikamp. Deze scharrelen in de boomweide (op foto nog niet te zien) en dragen met hun eitjes voor de verkoop bij aan het verdienmodel van Leuker1818.

Perspectief voor agrarische sector

Luuk legt uit dat omschakelen mogelijk is doordat zijn ouders heel open zijn in hun kijk op de onderneming en het ondernemerschap: "Ze gaven ons de ruimte en het vertrouwen om een andere bedrijfsvoering te ontwikkelen." Hij ziet perspectief voor de agrarische sector, waarbij meer typen bedrijfsvoering naast elkaar kunnen bestaan, van hoog intensief tot natuurinclusief. Ook binnen een bedrijf, met als concreet voorbeeld de teelt van snelgroeiend paulowniahout naast bijvoorbeeld akkerbouw.

Luuks droom?

Ondernemen in evenwicht met de natuur en het bedrijf gezond doorgeven aan de volgende generatie Venners.

Toekomst van je bedrijf

Leuker1818 ontving financiering van het Investeringsfonds Duurzame Landbouw (Nationaal Groenfonds). Dit fonds biedt onder andere een lage rente en de eerste jaren geen aflossing. Ga voor meer informatie naar natieelgroenfondsen.nl/fondsen.

Wil je sparren over jouw bedrijfsplannen? Neem contact op met je accountmanager of ga naar rabo.nl/agrarisch-ondernemen.

2 jaar GRATIS onderhoud!

Bij aanschaf van een VMS™ V300 met InService All Inclusive+ profiteer je nu van een exclusieve aanbieding: 2 jaar gratis preventief onderhoud!* Dit betekent dat je gedurende twee jaar zorgeloos kunt genieten van de optimale prestaties van je melkrobot.

Mis deze unieke kans niet en investeer in de toekomst van je melkveebedrijf met de VMS™ V300 melkrobot!

Neem vandaag nog contact op met jouw dealer.

Scan de QR-code en vind een dealer in jouw regio.

www.delaval.com

*Informeer naar de voorwaarden bij een dealer in jouw regio. Actie geldig t/m 1 augustus 2025

NAJK voor jou

Wat deed NAJK voor jou de afgelopen periode?

Iedereen bij NAJK zet zich dag in dag uit voor 100% in voor jou als lid. We zorgen bijvoorbeeld voor het materiaal, achtergrondinformatie en gespreksleiders voor interessante bijeenkomsten of discussieavonden, ontwikkelen trainingen en cursussen en behartigen jouw belangen in Den Haag of Brussel. Wat deed NAJK voor jou in de afgelopen periode?

NAJK-voorzitter Roy Meijer en dagelijks bestuurder Merel Straathof spraken in maart met minister-president Schoof over de stikstofaankpak.

NAJK had dit jaar, samen met Wageningen University & Research (WUR) een stand op de BoerenNatuurdag.

CEJA-voorzitter & NAJK-bestuurder Peter Meedendorp opende samen met LTO-voorzitter Ger Koopmans het LTO Voorjaars-event met Eurocommissaris Hansen.

Op 28 maart vond de eerste editie van de Jongerendag varkenshouderij plaats, georganiseerd door NAJK en POV. Het was een groot succes. Bas Nijhuis sloot de dag met veel energie af!

Eind maart was onze portefeuillehouder leefomgeving, Merel Straathof, één van de sprekers bij De Balie. Tijdens deze bijeenkomst stond een belangrijk thema centraal: hoe gaan we in Nederland om met onze schaarse grond?

Onze portefeuillehouder internationaal, Gerben Boom, sprak namens de jonge boeren over de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) na 2027, tijdens het rondetafelgesprek van de Tweede Kamer.

NAJK-voorzitter Roy Meijer was samen met Alex Datema en Gerda Verburg te gast bij de bijeenkomst van 'Samen Tegen Voedselverspilling'.

Op vrijdag 11 april publiceerde minister Wiersma een Kamerbrief over de contouren van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN). NAJK gaf in haar reactie aan perspectief te zien in maatwerk en doelsturing.

Onze portefeuillehouder internationaal, Gerben Boom, sprak namens de jonge boeren over de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) na 2027, tijdens het rondetafelgesprek van de Tweede Kamer.

Woensdag 23 april vond de Robot & Weiden webinar over kansen, uitdagingen en praktische toepassingen, plaats. *Meer hierover op pagina 24.*

NAJK was aanwezig bij het overleg over natuurherstel met de ministeriële commissie Economie & Natuurherstel in het Catshuis.

NAJK-voorzitter Roy Meijer en dagelijks bestuurders Gerben Boom en Peter Meedendorp waren in Italië voor een CEJA-bijeenkomst.

De ministeriële commissie Economie en Natuurherstel (MCE&N) presenteerde in haar contourenbrief de basis over hoe dit kabinet het stikstofdossier wil vlottrekken. Volgens NAJK is die basis gelukt, maar ontbreekt er nog altijd een langjarig programma waarin legalisering, vergunningverlening en emissiereductie samenkomt.

Tijdens de landelijke scholingsdag Bedrijfsopvolging was NAJK-bestuurder Coen van den Bighelaar keynotespreker.

Op woensdag 28 mei waren de opnames voor de nieuwste aflevering van de podcastserie 'Wie Wat Water: de BoerenPodcast'. *Op pagina 6 kon je hier al meer over lezen.*

Bovenstaande is maar een kleine greep uit alle activiteiten die NAJK gedaan heeft afgelopen periode. Kijk voor meer activiteiten op www.najk.nl/voor-jou.

De week van...

Hilde Coolman

Hilde Coolman heeft samen met haar vader een akkerbouwbedrijf in het Noord-Groningse Oudeschip, waar pootaardappelen, suikerbieten en granen worden verbouwd. Naast deze werkzaamheden op de boerderij is ze verantwoordelijk voor de portefeuille akkerbouw binnen het dagelijks bestuur van NAJK. Ze neemt jullie graag mee tijdens één van haar werkweken van de afgelopen maanden!

Maandag

Op Paasmaandag was het, zoals het goed Gronings gebruik betaamt, 'tied veur neutn schaitn' (notenschieten). Hierbij liggen er walnoten op een rij en is het de kunst om met een gietijzeren kogel de achterste noten van de lijn af te stoten. Als je de verkeerde raakt, gaat er geld in de pot. Een gezellige traditie!

Dinsdag

Er konden weer aardappels gepoot worden! Verschillende stammen van diverse aardappels hebben we weer aan de grond toevertrouwd.

Woensdag

En door! Vandaag stond er wederom een 'trekkerdag' op de planning: vandaag nog een dagje op de frees om de ruggen klaar te leggen.

Donderdag

Een dag met onlinevergaderingen. In de ochtend stond een vergadering over het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn (8e APN) op het programma en een eerste gesprek over een nieuwe podcast voor onze serie Wie Wat Water: De BoerenPodcast. In de middag onze maandelijkse NAJK-bestuursvergadering met alle provinciale AJK's. Eén keer per kwartaal is deze vergadering fysiek, maar deze maand was het tijd voor de digitale versie.

Vrijdag

Op naar Den Haag om aan te sluiten bij een stakeholderbijeenkomst met de Eurocommissaris voor milieu, water en circulaire economie, Jessica Roswall. Er zijn veel verschillende onderwerpen aan bod gekomen. Vanuit NAJK heb ik aandacht gevraagd voor de benodigde ruimte op doelsturing in het Europees beleid, wat voor nu vooral belangrijk is voor het 8e APN.

‘Ondernemen is tijdig je bakens verzetten: op je 65e ben je te laat!’

Een Boer zoekt Boer-succesverhaal over loslaten, opnieuw beginnen en samen durven bouwen.

Toen het voor melkveehouder Henk Rougoor (58) uit Varsseveld duidelijk werd dat er geen opvolger was binnen de familie, besloot hij het over een andere boeg te gooien. Via Boer zoekt Boer kwam hij in contact met Leon Krabbenborg (36), een jonge boer met ervaring én ambitie. Wat begon met een proefperiode als zzp'er, groeide uit tot een samenwerking waarin vertrouwen, communicatie en wederzijds respect centraal staan. Nu, vijf jaar later, runnen ze samen een bedrijf met zo'n 140 melkkoeien én mooie plannen voor een boomhut-B&B. Een verhaal over loslaten, opnieuw beginnen en samen durven bouwen.

Tekst en beeld: Christel Klok

Na een korte uitstap buiten de sector begon het boerenbloed bij Leon toch weer te kriebelen. "Via Boer zoekt Boer kwam ik in contact met Henk. Toen ik hier kwam, voelde het meteen goed. Nuchter, open en een klik in hoe we denken over koeien en het boerenleven. Machines zijn leuk, maar we moeten het van de koeien hebben."

Een mede-ondernemer, geen medewerker

De samenwerking begon met een maand op proef. "Dat hadden we eerder ook gedaan met een andere kandidaat," zegt Henk. "Maar daar miste ik het ondernemerschap. Leon bracht juist initiatief, en we vullen elkaar goed aan. Perfect, want ik zocht een mede-ondernemer en geen medewerker." Sinds begin 2022 runnen ze samen het bedrijf. Leon doet de meeste dagelijkse taken en Henk werkt parttime buiten de deur als coach/adviseur. "Ik wil dat het

Henk Rougoor en zijn vrouw hebben het goed voor elkaar: een mooi melkveebedrijf, gezonde koeien, op een fijne plek. Maar zoals bij veel boerengezinnen kozen zijn kinderen hun eigen pad. "Ze vinden het boerenleven prachtig, maar zijn liever onder de mensen," zegt Henk. "En ik wil geen boer zijn tot ik erbij neerval. Mijn vader werd 82 en deed nog steeds klusjes op de boerderij, die ruimte wil ik later ook." Geld maakt volgens hem wat dat betreft niet gelukkig. "Wat heb je aan een paar miljoen op de bank als je achter de geraniums zit?" Dus begon zijn zoektocht naar een buitenfamiliaire opvolger. Met vijf andere kandidaten vanuit Boer zoekt Boer was er uiteindelijk niet de juiste klik. Tot Leon zich

meldde, een jonge boer uit de buurt met ervaring én een helder toekomstbeeld.

Van pijnlijk afscheid naar frisse start

Leon is opgegroeid op een melkveebedrijf en zat eerst in maatschap met zijn vader en oom. "De onderlinge verhoudingen waren eigenlijk op het moment dat ik in maatschap stapte al niet goed, maar ik was jong, hoopvol en misschien een tikkeltje naïef." De situatie verslechterde. Zijn vader kampte met psychische problemen, waar niet over werd gepraat. "Op een gegeven moment kon ik niet meer. Na tien jaar in maatschap te hebben gezeten, ben ik er, toen de onderlinge communicatie niet verbeterde, op mijn 28e uit gestapt. Dat was pijnlijk, maar het gaf ook ruimte."

“Wat heb je aan een paar miljoen als je later achter de geraniums zit?”

- HENK ROUGOOR

Het bos waar Leon straks boomhutten wilt bouwen als B&B.

“Je moet als ondernemer doen waar je gelukkig van wordt!”

- LEON KRABBENBORG

straks echt zijn bedrijf is. Daarom heb ik ervoor gekozen om zelf buiten het bedrijf te werken. Je moet op tijd loslaten. Het feit dat ik nu iets anders doe, helpt heel erg bij het loslaten van. Dat is ook nodig."

Het échte gesprek

Beiden weten hoe belangrijk goede communicatie is. Daarom schakelden ze vanaf het begin een agrocoach in. "Eén keer in de drie maanden komen we bij elkaar en evalueren we. Dan komen er dingen boven tafel die je anders misschien niet zegt," vertelt Leon. "Je spreekt elkaar wel vaak bij de koffie, maar écht een goed gesprek voeren is toch anders." Henk vult aan: "Vaak speelt er iets kleins, maar het is net als bij een ijsberg: wat je ziet is maar een topje. Onder water zit de ballast. Die moet je wel boven krijgen."

Wacht niet te lang!

Voor Henk is het duidelijk: op tijd beginnen is essentieel. "Te vaak zie ik dat boeren wachten tot het te laat is. Dan ben je 70, krijg je een ongeluk of word je ziek, en dan word er ineens voor jou bepaald wat er gebeurt. Zonde! Kijk vooruit en geef de jongere generatie ook de ruimte om erin te groeien." Tuurlijk zijn buitenfamiliaire overnames spannend, maar volgens Henk is dat bij een overname binnen de familie niet anders: "Mensen vragen mij wel eens 'Is dat niet moeilijk met een 'vreemde'?' Dan zeg ik vaak: ik heb eerst vijf mensen afgewezen. Dat doe je met je eigen kind niet. Ook al twijfel je soms, je gaat toch door. Wat is dan eigenlijk lastiger?"

Boomhut met uitzicht op de koeien

Toekomstplannen zijn er genoeg. Leon droomt van een B&B in boomhutten achter de stal. "Het principe is heel simpel, een boomhut voor twee personen met een composttoilet en een kannetje water. 's Ochtends breng ik het ontbijt naar de gasten door een mandje omhoog te takelen en ik breng ze met een golfkarretje weg. Die eenvoud spreekt me aan. Het boerenberoep is soms eenzaam, het lijkt me leuk om daarnaast ook mensen te kunnen ontvangen. We hebben een vergunning aangevraagd voor twee boomhutten, maar beginnen volgend jaar eerst eens met één."

Henk ziet het gelukkig ook zitten. "Tien jaar geleden kocht ik dat bos achter onze stal van de gemeente, zonder plan. Nu wordt het hopelijk iets moois! Als de gasten straks vanuit hun boomhut over de koeien uitkijken... prachtig toch?"

Boer zoekt Boer biedt toekomst

Beide ondernemers zijn blij met het platform Boer zoekt Boer. "De eerste keer dat ik op het platform keek was ik verbasd over het aantal accounts," zegt Henk, "Er zijn zoveel mensen die wel willen! Natuurlijk is niet iedereen geschikt, maar het animo is er wel en dat biedt kansen." Voor Henk en Leon heeft het in ieder geval goed uitgepakt. Eerder dan Henk in eerste instantie had verwacht, verhuist hij deze zomer al met zijn vrouw naar het oude huis van zijn vader iets verderop. Leon hoopt met zijn gezin begin volgend jaar over te gaan. Voor beiden een frisse nieuwe start!

Tot slot: de gouden tip!

Wat zouden Henk en Leon jonge boeren en bedrijfsoverdragers mee willen geven?

Henk: "Begin op tijd! Voor zo'n overnametraject moet je al snel 10 jaar uittrekken. En geef iemand écht de ruimte. Dat geldt niet alleen voor de ondernemers zonder opvolger, maar ook wanneer een potentiële opvolger eerst buiten de deur werkt: zorg dat ze dat niet te lang doen, want dan is straks het animo én je boerderij weg. Ondernemen is ook je bakens verzetten. Daar moet je over nadenken en dat moet je op tijd doen. Als je 65 bent, ben je al te laat!"

Leon: "Durf je kwetsbaar op te stellen. Het inschakelen van een coach is niet altijd de garantie dat het lukt, je bent wel echt zelf aan zet om je kwetsbaar op te stellen en onthoud: het ondernemerschap hier op de boerderij draait echt niet alleen om koeien of geld. Vooral ook om vertrouwen, communicatie én plezier. Je moet als ondernemer doen waar je gelukkig van wordt!"

Ben jij op zoek naar een opvolger voor jouw bedrijf?

NAJK ziet regelmatig agrarische bedrijven stoppen omdat er geen opvolger is. Tegelijkertijd zijn er veel jongeren die graag boer willen worden, mee willen werken op een bedrijf of zelfs een bedrijf willen overnemen.

Boer zoekt Boer is het platform waarop overdragers en potentiële opvolgers met elkaar in contact kunnen komen. Het biedt agrarische ondernemers en jonge boeren de kans om zichtbaar te worden, elkaar te vinden én de eerste stap te zetten richting een succesvolle bedrijfsopname!

Scan de QR-code voor meer informatie.

Groeit u met ons mee?

Bij Royal A-ware verwerken we melk tot de beste kaas, verse zuivel, room, melkpoeder en andere foodproducten voor klanten wereldwijd. Dankzij kansen in de markt, assortimentsontwikkelingen en recente overnames, hebben we groeimogelijkheden voor onze eigen melkveehouders en ruimte voor nieuwe melkveehouders.

We vinden het belangrijk om samen met onze melkveehouders te ondernemen en zijn op zoek naar melkveehouders die:

- Net als wij een **gezonde ambitie** hebben om te **groeien**.
- Gericht zijn op **ondernemerschap** en **stabiliteit**.
- De juiste balans nastreven tussen **ondernemersvrijheid** en **zekerheid**.
- Samen met ons streven naar **continuïteit** en een **goede melkprijs** op korte en lange termijn.

Meer informatie over het leveren van melk?

We informeren u graag over de mogelijkheden. Neem contact op met onze afdeling Melkzaken via melkveehouder@royal-aware.com of telefonisch via 088 738 1678.

Scan de QR-code hiernaast om direct naar het contactformulier op mijnroyalaware.nl te gaan.

‘Kinderen de magie van de akkers meegeven’

In Nederland ontvangen al veel akkerbouwers groepen basisschoolkinderen op hun bedrijf. Lesmateriaal voor op het bedrijf en in de klas ontbreekt echter nog. Het project Akkerbouw Avonturen brengt daar verandering in en ontwikkelt lesmaterialen waarmee kinderen de magie van de akkers beleven.

We willen kinderen enthousiasmeren voor de akkerbouw”, vertelt Lotte van Dueren den Hollander, Coördinator Kennis bij BO Akkerbouw. “Waar andere landbouwsectoren al volop lesmaterialen tot hun beschikking hebben, is dat in de akkerbouw nog een gemis. Die handschoenen pakken we nu op. Vanuit het Kennis op Maat (KoM)-project Akkerbouw Avonturen ontwikkelen we een educatiepakket dat akkerbouwers kunnen gebruiken. In de eerste plaats voor basisschoolkinderen, maar in het verlengde daarvan bijvoorbeeld ook voor ouders, verzorgers, vrienden en familieleden. Het is ontzettend belangrijk dat we als sector transparant zijn en de omgeving meenemen in wat we doen en waarom. Onbekend maakt onbemind.”

Beleef de magie

De akkerbouw speelt een belangrijke rol in de toenemende vraag naar plantaardige voeding. “Ook dat willen we meegeven”, vervolgt Lotte. “En bovenal willen we dat kinderen beseffen waar hun voedsel vandaan komt. Dat gaan we doen onder het mom ‘Beleef de magie van de akkers’.” Het project is een samenwerking van BO Akkerbouw, Boerderijeducatie Nederland (BEN), Aeres Hogeschool en Kom bij de Boer en wordt uitgevoerd door Wageningen University & Research (WUR). De lesmaterialen komen mede tot stand met financiering vanuit de overheid (via de topsectoren).

Belevend leren is het uitgangspunt. “Daar zijn allerlei smaken in. Ons lespakket start met een introductieles in de klas. Kinderen krijgen dan basisinformatie over de boerderij en verzinnen vragen om aan de boer te stellen. Daarnaast ontwikkelen we allerlei opdrachten waaruit akkerbouwers kunnen kiezen.” Voorop staat dat de kinderen interactief bezig zijn, bijvoorbeeld door de inhoud van een kuubkist te berekenen en grondsoorten te vergelijken. Terug op school volgt een afsluitende les met een doe-opdracht, zoals aardappelen planten of een kookles.

Op het akkerbouwbedrijf van Arjan en Ester van Beinum in Zeewolde komen al regelmatig groepen basisschoolkinderen langs. “Ik wil ze een ervaring geven die ze de rest van hun leven meenemen. En dat ze gaan beseffen hoe planten groeien en wat er allemaal moet gebeuren voordat voedsel in de supermarkt ligt”, vertelt Ester.

Plezier hebben

De akkerbouwers zijn aangesloten bij het Flevolandse initiatief Kom bij de Boer. Op hun bedrijf – met bijna 80 hectare aardappelen, uien, tarwe en suikerbieten – krijgen de kinderen een rondleiding en mogen ze onder andere zelf popcorn maken, tarwe malen, frites snijden en een boodschappenspel doen. “Het valt me op dat kinderen gaandeweg geïnteresseerd raken en vragen gaan stellen.”

Ester wil de kinderen aanmoedigen om zelf voedsel te gaan verbouwen en ze besef geven van zelfredzaamheid. “Maar het belangrijkste is dat de kinderen gefascineerd raken en plezier hebben.” Net als Ester staan er volgens Lotte veel akkerbouwers te popelen om met het lesmateriaal aan de slag te gaan. “Die betrokkenheid is geweldig. Nog even geduld: het streven is dat het lespakket eind 2025 gereed is.”

Meer informatie

Wil jij meer weten over het project Akkerbouw Avonturen? Kijk dan op de projectpagina op de website van BO Akkerbouw. Wil jij ook graag basisschoolkinderen op je bedrijf rondleiden? Kijk dan of er een regionaal initiatief is waarbij jij je kunt aansluiten. Of stuur een e-mail naar info@boerderijeducatienederland.nl.

Je bouwplan vrij van [quarantaine] aaltjes

06/2025

MARCUS & MELTROL BLADRAMMENAS

hét allerkrachtigste wapen tegen BCA en wortelknobbelaaltjes

- ✓ Allernieuwste generatie groenbemesting: bestrijdt en voorkomt aaltjesproblemen
- ✓ Meervoudig resistent tegen *M. chitwoodi*, *M. fallax* én bietencysteaaltjes
- ✓ Snelle grondbedekking en (zeer) laat bloeiend
- ✓ Zéér hoge N-opname: voorkomt uitspoeling, verhoogt N-beschikbaarheid
- ✓ 1 hectare levert 3.800 kg organische stof (EOS van 850 kg/ha)

www.vanggewas.nl

Limagrain Field Seeds Nederland

Water is waardevol, gebruik het slim

Melkveehouder Jan, akkerbouwer Harry en fruitteler Peter nemen allemaal op hun eigen manier maatregelen om water beter vast te kunnen houden, de bodem te verbeteren of om verdroging of verzilting te voorkomen. Laat je inspireren door hun aanpak en wat het hen oplevert.

Waarom akkerbouwer Harry investeert in een rotorwieder

Na jaren boeren in Brabant, moest akkerbouwer Harry Geling wennen aan de Groningse veenkoloniale dalgrond. Dat je nooit te oud bent om je te ontwikkelen bewijst de zestiger Geling met zijn investering in een rotorwieder.

De rotorwieder ontwortelt en verwijdert onkruid in verschillende gewassen tussen en ook in de rij. De machine laat – in tegenstelling tot de wiedeg en schoffel – de grond grof achter. 'Dat voorkomt dat zand gaat stuiven en is precies wat ik nodig heb om meer mechanisch te werken', legt Geling uit. Hij teelt op 70 hectare zetmeelaardappelen, gerst, zaaiuien, erwten en cichorei. 'De grond heeft een hoger organisch stofgehalte dan Brabantse zandgrond en is veel stuifgevoeliger. Als de grond te fijn wordt, stuift het zand over mijn perceel. Dat schuurt de plant.' Een kennisbijeenkomst bracht hem op de rotorwieder. De investering is groot, maar door een subsidieregeling via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) krijgt Geling 40 procent subsidie op de aanschaf. 'Die gaf de doorslag om tot investering over te gaan, een extra steuntje in de rug om het gewoon te doen!'

Het DAW biedt investeringsregelingen in meerdere waterschapsgebieden in Noord-Nederland aan.

Deze maatregelen neemt fruitteler Peter tegen verzilting

Voldoende en goed water: één van de belangrijkste voorwaarden voor een gezonde fruitteelt. De beschikbaarheid daarvan staat, zeker in Zeeland, door onder andere verzilting onder druk. Wat betekent de verzilting en verdroging voor het Zeeuwse fruitteeltbedrijf?

Volgens peren- en appelteler Peter de Gendt uit Nieuw-Namen in Zeeuws-Vlaanderen valt er genoeg regen gedurende het jaar. Het valt alleen niet op het juiste moment. Dat heeft bij hen geleid tot meerdere maatregelen, zoals onderwaterdrainage, druppel-irrigatie en een groot bassin, waarin zoet water wordt opgeslagen. Dat zoete water wordt op verschillende manieren gewonnen. Fruitteelers bezochten tijdens een excursie onder andere het bedrijf van de familie De Gendt. Zij zijn een demobedrijf voor fruitteelers onder de vlag van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. De Gendt lichtte tijdens de excursie toe hoe zij met het verziltingsvraagstuk zijn omgegaan en welke beslisfactoren daarin een rol speelden.

Benieuwd naar zijn verhaal of dat van andere demobedrijven? Scan dan de QR-code.

Zo houdt melkveehouder Jan water vast op zijn bedrijf

'Als je in een droog voorjaar geen water kunt vasthouden, loop je meteen achter de feiten aan', zegt Jan van der Wind, melkveehouder met 180 koeien op de grens van de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei.

'Het water zakt hier snel weg van de heuvelrug richting de beek De Grift. Daarom hebben we stuwen geplaatst in de sloten die afwateren naar de beek', vertelt hij. 'Zo houden we het water langer vast in het gebied en beïnvloeden we het grondwaterpeil.' Met behulp van peilbuizen werd het effect onderzocht. 'Als je het slootwater zo'n 30 centimeter opstuwt, stijgt het grondwaterpeil in het perceel gemiddeld met 15 centimeter. Dat is echt veel. Zeker in een droog voorjaar zoals nu, maakt dat het verschil tussen wel of geen groei. En in de zomer levert het me een aantal weken extra grasgroei op. Ook de opname van nutriënten blijft beter op peil, wat weer bijdraagt aan een goede stikstofkringloop.'

Lees meer

Jan is er stellig over: 'Water is kostbaar. En je kunt als boer zelf het verschil maken. Begin gewoon. Zet een paar stuwen, houd zelf de regie. Het helpt je bedrijf, het helpt de natuur, alle kleine beetjes helpen.'

In Oost-Nederland kan je 40% subsidie krijgen voor het plaatsen van stuwen.

Jongerendialoog bij AJK Aeres over de toekomst van de landbouw

Van boerenboosheid naar boerenkracht!

De titel *Daarom zijn boeren boos* van het boek van Dick Veerman laat weinig aan de verbeelding over. En dat is precies waar het tijdens het inspirerende jongerenevent van AJK Aeres over ging. Met het boek als leidraad gingen studenten, jonge boeren en andere betrokkenen met elkaar in gesprek over frustraties, het vastgelopen landbouwbeleid én hoe we daar samen weer uitkomen. Want: hoe zetten we onze boerenboosheid om in boerenkracht?

Tekst: Christel Klok, Beeld: Aeres Hogeschool

Op dinsdag 13 mei kwamen jonge agrarisch ondernemers en belangstellenden samen op de Aeres Hogeschool in Dronten. Centraal stond het boek *Daarom zijn boeren boos*, waarin auteur en debatleider Dick Veerman haarfijn onderbouwt waarom de Nederlandse boer zo klem zit. André Hoogendijk (directeur BO Akkerbouw) introduceerde het boek bij de zaal, gevolgd door een frisse blik van Merel Straathof (dagelijks bestuurder NAJK) op de rol van jonge boeren.

Hoe komen we uit de 'fuik'?

In het boek wordt uitgelegd dat boeren niet zomaar klagen, maar vastzitten in een systeem dat ze jarenlang zelf, samen met politiek en maatschappij, hebben opgebouwd. Het resultaat? Lage marges, regel op regelgeving, en een groeiend gevoel van machteloosheid. "Langzaam maar zeker zijn we met z'n allen een fuik ingezwommen. En nu is de vraag: hoe komen we eruit?", aldus André Hoogendijk. Zijn boodschap was helder: "Er is geen gebrek aan kennis, inzet of innovatie onder boeren, maar wél aan langjarig, duidelijk en eerlijk beleid." De zaal knikte instemmend.

"Boerenkracht inzetten lukt alleen als je eerst de problemen durft te zien!"

Om de boerenkracht visueel te maken, zetten we alle aanwezige jonge boeren op de foto met de vlag van het gebied dat zij vertegenwoordigen.

"Het boek heet *Daarom zijn boeren boos*, maar vandaag maken we een beginnetje aan het vervolg: 'Daarom worden boeren blij'."

- ANDRÉ HOOGENDIJK

'Ik ben niet boos op het beleid, maar op het beleid dat er niet is'

Zo luidde één van de antwoorden uit de zaal. De vraag 'Waarom ben jij boos?' maakte wat los onder de aanwezige jonge boeren en zorgde voor veel interactie. Als grootste pijnpunten werden onder andere genoemd:

- Het ontbreken van structureel beleid en het vooruitschuiven van wetgeving
- Lang durende vergunningstrajecten
- Onzekerheid voor PAS-melders en boeren rondom NV-gebieden
- En vooral: het gevoel dat van boeren ingrijpende stappen worden gevraagd, terwijl de industrie grotendeels buiten schot blijft

"Er zit zóveel potentie in deze zaal", benadrukt Ron Methorst, lector aan Aeres

Hogeschool Dronten, "maar we zitten ondertussen in een juridische gevangenis." Ook portefeuillehouder leefomgeving, Merel Straathof, voelde de boosheid. "Dit is het eerste boek dat ik in tien jaar van kaft tot kaft heb gelezen," bekende ze met een glimlach. "Het was heel herkenbaar. Ik ben zelf in Den Haag ook geregeld boos. Niet alleen om wat er wél gebeurt, maar vooral om wat er niet gebeurt. Dat hoor ik ook terug in deze zaal."

De behoefte aan duidelijkheid is groot

Tijdens het interactieve debat – met Dick Veerman als vlijmscherpe gespreksleider – werd één ding glashelder: jonge boeren willen geen vage toekomstvisies meer. Ze willen duidelijkheid! "Het boek heet *Daarom zijn boeren boos*, maar vandaag maken

we een beginnetje aan het vervolg: 'Daarom worden boeren blij', vult André Hoogendijk aan.

Boosheid kan verhelderend zijn, maar het mag je zicht niet troebel maken. "Boerenkracht inzetten lukt alleen als je eerst de problemen durft te zien", benadrukte een docent in de zaal. Dick Veerman deelde een prikkelende gedachte: "Stuur 'Den Haag' met vakantie. Laat ideeën van beneden komen, en laat de politiek pas daarna beslissen!"

Boerenkracht: van frustratie naar vooruitgang

Tussen de regels door klonk ook hoop, ambitie en de wil om te bouwen. Want dat is wat jonge boeren willen: werken aan een eerlijke, duurzame sector waarin ze kunnen ondernemen én boeren. Merel sloot af met een oproep: "Er spelen momenteel belangrijke thema's waar je boos over kunt blijven, maar het belangrijkste is dat je als jonge boer doet waar je blij van wordt!" Dát is boerenkracht! Niet alleen boosheid, maar ook de bereidheid om verder te denken, de opgaven te bekijken met de bril van een ondernemer en de stappen te zetten die nodig zijn. En – misschien nog wel het belangrijkste – elkaar daarin niet te verliezen. Want: verandering begint met de dialoog. En daar was deze middag een ijersterk voorbeeld van! 🍏

"Ik raad iedereen die zich bezighoudt met landbouw of de opgaven in het landelijk gebied aan om het boek *Daarom zijn boeren boos* te lezen. Voor mij persoonlijk gold dat ik veel van de inhoud al wel wist, maar doordat alles bij elkaar is gebracht, vielen veel puzzelstukjes op hun plek. Het boek laat zien dat boosheid over de gang van zaken terecht is, maar maakt ook duidelijk dat alleen boos zijn de problemen niet oplost. Zelfs teruggaan naar hoe het vroeger was, brengt ons niet dichterbij een wezenlijke oplossing. Wat nodig is, is dat we met elkaar het echte gesprek durven voeren. Daarvoor is lef én wederzijds begrip nodig. Een eerste stap is dat wanneer we in gesprek gaan, we het écht over hetzelfde hebben. Hoe mooi zou het zijn als dit boek daaraan kan bijdragen?"

Merel Straathof – Portefeuillehouder leefomgeving bij NAJK

Robot & Weiden? Voor Elkaar!

Tekst: Roos Roeleveld, Beeld: Noa Wegerif

Terugkijken? Scan de QR-code!

Webinar terugkijken & meedoen aan het vervolg

Heb je het webinar 'Robot & Weiden? Voor Elkaar!' gemist? Geen probleem – je kunt het nu eenvoudig terugkijken. Scan de QR-code hieronder en ontdek hoe melkveehouder Wytze Kinderman live vanaf zijn erf in Friesland vertelt over de opstart van robotmelken en zijn succesvolle combinatie met weidegang.

Tijdens dit webinar nemen we je mee in de praktijk van robotmelken en weidegang, inclusief bijbehorende kansen en uitdagingen. Tafelgasten delen hun inzichten, beantwoorden vragen van kijkers én – als extraatje – er vond een live loting plaats voor een geheel verzorgde studiereis naar Zweden omtrent robotmelken en weidegang.

Doe mee met het vervolg!

Wil je meer leren van collega-melkveehouders die de puzzel robotmelken en weidegang succesvol leggen? Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via www.robotweiden.nl en blijf op de hoogte van praktijknetwerken, studiegroepen, registratiesystemen én een nieuwe kans op een studiereis – volgend jaar naar Ierland!

Of je nu al werkt met een melkrobot en wilt optimaliseren, of nog onderzoekt of het iets voor jou is: dit project is er voor alle melkveehouders. Samen werken we aan een toekomstbestendige melkveehouderij waarin weidegang en robotmelken hand in hand gaan.

Wij staan achter ons voer

Wij zijn ABZ Diervoeding, een ambitieuze en landelijk opererende coöperatie met een productie van 950.000 ton diervoeding. Op basis van onze kennis en ervaring maken wij de beste pluimveevoeders, varkensvoerders en rundveevoeders voor onze klanten. Onze betrokken medewerkers werken nauw samen om kennis te delen en onze klanten optimaal te adviseren. Dat noemen wij: **Het beste dichtbij!**

Ook klaar voor het echte werk? Bekijk jouw mogelijkheden:

www.ABZDiervoeding.nl/werken-bij-abz

Coöperatie ABZ U.A. is een collectief van de sterke boerenmerken ABZ Diervoeding, De Samenwerking, Bosgoed Diervoeders, Klein Hekelder en De Valk Welerom.

Op pad met Noa

Naam: Noa Wegerif

Leeftijd: 17 jaar

Functie: Stagiaire NAK

Noa Wegerif zit in het laatste jaar van de opleiding veehouderij aan het Aeres mbo in Barneveld. Haar eindstage loopt ze bij NAKJ. Ze is nu aan haar laatste stageweek begonnen: "Ik heb er nu al 9 weken op zitten en heb het erg naar mijn zin! Ik help mee bij verschillende projecten en kom zo meer te weten over NAKJ. Ik neem jullie mee tijdens één van mijn stageweeken!"

Webinar Robot & Weiden

Afgelopen week ben ik samen met andere collega's afgereisd naar Friesland. Hier hebben we op een melkveebedrijf een webinar opgenomen met als onderwerp robotmelken & weidegang. Ik had hierbij de rol als moderator: ik zag de vragen die binnenkwamen en speelde deze door naar de host. Een leuke ervaring!

BoerNatuurlijk & BoerVeilig

Er zijn twee projecten waar ik druk mee bezig ben geweest. Voor het project BoerNatuurlijk is er een spel dat op scholen gespeeld wordt. Dit spel moest aangepast worden. Daar heb ik verschillende dingen voor uitgezocht en ik ben mee geweest naar een school om het spel te spelen. Hier kon ik gelijk zelf weer wat van leren! Ook voor het project BoerVeilig gaat NAKJ een spel ontwerpen. In de aanloop hiernaartoe ben ik alvast bezig geweest met potentiële vragen voor het spel en heb meegedacht aan opties voor het spelboek.

Beeldenbank updaten:

Om de beeldenbank van NAKJ aan te vullen met mooie en nieuwe afbeeldingen, ben ik ben op pad geweest langs verschillende melkveebedrijven. Ik heb hier allerlei verschillende foto's gemaakt van bijvoorbeeld de koeien in de wei, het melken, kalfjes voeren en nog veel meer! Een leuk klusje om te doen, omdat ik lekker op pad was. Dit is een van de vele foto's die ik heb genomen

Op de boerderij

Vrijdag ben ik lekker een dagje aan het werk gegaan op een melkveebedrijf! Ik vind het heerlijk om weer lekker buiten te werken. Ondanks dat ik het heel erg naar mijn zin heb bij NAKJ is het ook weer lekker om een dagje buiten bij de koeien bezig te zijn. Want opeens alle dagen op kantoor is ook wel wennen! Ik heb deze dag verschillende werkzaamheden kunnen doen zoals het voeren, de kalfjes verzorgen, koeien door het voetbad laten gaan en nog meer!

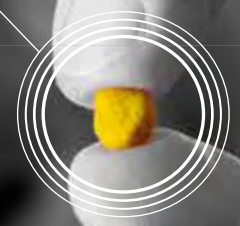
Ik ben erg blij met mijn keuze om stage te gaan lopen bij NAKJ!

Ik heb het heel erg naar mijn zin bij NAKJ. Je kunt erg veel leren door de werkzaamheden die je doet, je kennis gaat er dus alleen maar op vooruit. Ik heb al veel verschillende dingen kunnen en mogen doen. Zo heb ik dus een stuk mee gekregen van de projecten die momenteel spelen en zie ik ook iets van de communicatiewerkzaamheden binnen de organisatie. Het is een heel erg leuk team om in te werken en je kan veel afwisselend werk doen. Ik ben erg blij met mijn keuze om stage te gaan lopen bij NAKJ en raad dit anderen zeker aan!

Novo Dynamon

‘Met deze korrel haal ik maximaal rendement.’

Lagere CO₂-voetafdruk

Hoogwaardige stikstof-zwavel meststof:

- Lagere CO₂-voetafdruk
- 24% N + 7% S
- Optimale stikstofbenutting
- Geproduceerd in Europa

www.oci-dynamon-novo.nl

In gesprek met...

BoerVeilig-teamlid Gerjanne

RPROJECT

In de komende edities van de BNDR gaan we telkens in gesprek met een lid van het BoerVeilig-team. Wat motiveert hen, en waarom zetten zij zich in voor het thema veiligheid? Deze reeks trappen we af met Gerjanne van Esveld.

Je bent inmiddels al meerdere jaren betrokken bij BoerVeilig. Waarom vind je dit zo belangrijk?

“Veiligheid staat vaak niet bovenaan het lijstje van prioriteiten van een melkveehouder. Toch brengt de variatie in werkzaamheden – van diervverzorging tot werken met machines – de nodige risico’s met zich mee. Dat hoeft geen reden tot angst te zijn, maar het vraagt wél om bewustwording en, waar mogelijk, het nemen van voorzorgsmaatregelen. Iedereen kent wel voorbeelden van (bijna-)ongevallen of momenten waarop het net goed afliep. Jaarlijks vinden er meerdere (dodelijke) ongevallen plaats in de agrarische sector. Wat we daarvan horen, is slechts het topje van de ijsberg. Daarom is het werk dat we met BoerVeilig doen nog lang niet klaar.”

Heb je zelf wel eens een ongeval of ongeluk meegemaakt?

“Een aantal jaar geleden ben ik aangevallen door een koe uit onze eigen stal. Dat heeft me echt aan het denken gezet. Ik dacht altijd: dat overkomt mij niet, ik ken mijn dieren toch? Maar het gebeurde razendsnel. Binnen een paar seconden zat ik klem tussen de koe en het voerhek, en

ze bleef maar duwen. Je staat dan letterlijk machteloos. Toen ze een stapje achteruit deed om opnieuw uit te halen, kon ik mezelf net op tijd over het hek werpen. Gelukkig kwam ik er vanaf met wat blauwe plekken, maar sindsdien ben ik veel alerter en voorzichtiger geworden. Achteraf gezien had deze koe al eerder weg moeten gaan – ze vertoonde al langer afwijkend gedrag ten opzichte van de rest van de koppel.”

Wat wil je melkveehouders meegeven?

“Blijf alert! Heb je een koe in de stal die je niet helemaal vertrouwt? Neem dan geen risico en doe het dier weg. Niet alleen voor

je eigen veiligheid, maar vooral ook voor die van je familieleden, kinderen en/of medewerkers. Eén keer is genoeg om het echt mis te laten gaan.”

Wat zou er volgens jou moeten veranderen om veiligheid op het boeren erf vanzelfsprekender te maken?

“Maak veiligheid een vast onderwerp van gesprek. Bespreek met iedereen op het bedrijf welke werkzaamheden er plaatsvinden – zoals het mixen van mest – en geef daarbij duidelijk aan welke risico’s daaraan verbonden zijn. Maak heldere afspraken, zodat iedereen weet wat er van hem of haar wordt verwacht.”

Foto: Peter Roek

‘Het liep gelukkig goed af voor onze driejarige dochter.’

Lees ook het ervaringsverhaal van de familie Eijkelenboom (eerder verschenen in de Boerderij 109, No. 46, 14 augustus 2024)

Word lid van Young Agrifirm

Hét platform voor de volgende generatie agriondernemers.

Young Agrifirm is hét platform voor de nieuwe generatie boeren. Bij Young Agrifirm staat ontwikkeling, vaktechnische kennis en gezelligheid centraal. Hier komt de nieuwe generatie ondernemers samen voor leerzame bijeenkomsten en waardevolle netwerkevents.

Check hier alle voordelen en meld je aan!

  @youngagrifirm

 **Young
agrifirm**

Wat neem je over? En wat niet?

Wiggele Oosterhoff

Docent-onderzoeker ethiek en ondernemen,
Aeres Hogeschool Dronten

Aan jonge mensen die thuis het bedrijf willen overnemen, vraag ik vaak: 'Wat neem je over?' Meestal kijken ze me vreemd aan en zeggen dan: 'Het bedrijf natuurlijk'. Maar wat is dat agrarische familiebedrijf precies? Wat hoort er allemaal bij? Met wie heb je allemaal te maken?

Als agrarische ondernemers zit je middenin een krachtenveld van systemen. De familie, het bedrijf, de markt, de regionale gemeenschap, de maatschappij, en het kapitaal/het eigen-domein. Al die systemen hebben invloed op jou als ondernemer. Soms trekken ze aan je. We zeggen dan: 'het familiebedrijf trekt aan je'. Soms werken ze belemmerend. Wanneer (ongeschreven) regels jou belemmeren om een eigen weg in te slaan. In agrarische familiebedrijven komen systemen samen aan de keukentafel. Sterker, systemen lopen daar vaak dwars door elkaar heen. Daar zitten ouders en kinderen samen. Daar overleggen ze als maten van het bedrijf. Daar zitten ook de voeradviseur en de accountmanager van de bank. Een tijd terug vertelde Nico (niet z'n echte naam) over de lastige werkrelatie met z'n vader. Elke keer als hij het over z'n vader had, zei hij 'pap'. Logisch, want Nico komt uit het zuiden en daar zeggen ze 'ons pap'. Maar 'pap' is een woord van het familiesysteem. Daar ben je ouders en kinderen van elkaar. Dat is een verticale relatie. In het bedrijfssysteem zijn Nico en z'n vader elkaars maten. Dat is een horizontale relatie van gelijken. Nico is in gesprekken over het bedrijf z'n vader bij de voornaam gaan noemen. Zijn vader reageert nu naar zijn maat. In plaats van naar zijn zoon, zoals hij ruim twintig jaar heeft gedaan.

Wees je bewust van de invloed van de verschillende systemen. Soms hebben ze een eigen taal. Of vragen ze om een aparte tafel voor een goed gesprek.

"In agrarische familiebedrijven komen systemen samen aan de keukentafel"

Patronen

Patronen zijn de ongeschreven regels van de systemen. Soms gaan die regels generaties lang mee. Dan klinkt het: 'Zo doen we dat hier, altijd'. Een veelvoorkomend patroon in agrarische familiebedrijven is het patroon van 'de bezette troon'. De overdrager blijft op de troon van de zeggenschap zitten. Waardoor er voor de overnemer geen ruimte is om een eigen plek in te nemen. Dat is voor beide partijen vaak heel frustrerend. Andere patronen zijn: 'nooit goed', 'vanuit vroeger', 'niet spreken' en 'kloon en lievelingskind'. Net als bij systemen is het bij patronen belangrijk om je er bewust van te zijn of te worden. Want bewustwording is het begin van verandering! Wat neem je over? En wat niet? Bedrijfsovername gaat over meer dan het bedrijf, de grond, het vee en de gebouwen. Het gaat ook over jouw plek in de verschillende systemen. En of je bepaalde patronen overneemt, of niet.

Op persoonlijke titel schreef Wiggele Oosterhoff het boek 'Doorzien, een contextueel handboek voor agrarische familiebedrijven'. In het handboek staan veel praktijkverhalen en ook opdrachten om zelf aan de slag te gaan.

Bezoek het Outdoor Experience Center

Bescherm je gewas met de kracht van de natuur

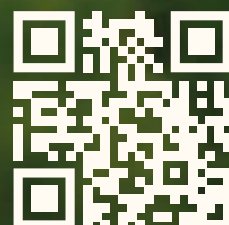
Ontdek de mogelijkheden voor geïntegreerde gewasbescherming. Bezoek ons **Outdoor Experience Centre** in Dronten inclusief ons demoveld met o.a. uien, bonen, aardappelen, tarwe en pastinaken.

Hier kun je ervaren hoe onze oplossingen je opbrengsten kunnen maximaliseren. Onze specialisten vertellen je graag meer over onze

effectieve en natuurlijke oplossingen tegen o.a. trips, Fusarium, uienvlieg en bonenvlieg. Ons team kijkt ernaar uit je te ontmoeten.

Boek nu je afspraak!

koppert.nl

Shanna de Groot deelnemer aan EU Young Farmers Leadership Programme

Van 24 tot en met 26 maart vond in Brussel de derde editie van het EU Young Farmers Leadership Programme plaats. Een inspirerende bijeenkomst, georganiseerd door CEJA; European council of young farmers, waar jonge boeren uit heel Europa samenkomen om te werken aan leiderschapsvaardigheden, kennisuitwisseling en netwerken. Melkveehouder Shanna de Groot uit Maarssen, tevens HAJK-bestuurder, was erbij en deelt haar ervaring.

Wat was voor jou de belangrijkste reden om deel te nemen?

"Het programma leek mij heel interessant, ook vanwege de workshops over presenteren en lobbyen. Daarnaast vond ik het heel erg leuk en leerzaam om jonge boeren uit andere landen te ontmoeten. Je ging zelfs nog een middag naar het Europees Parlement!"

Hoe zag het programma eruit?

"De eerste dag draaide vooral om elkaar goed leren kennen. Er waren leuke opdrachten waardoor je meteen met elkaar aan de slag moest. Dat hielp ook wel met het Engels praten – dat is toch even wennen in het begin."

"Ook volgden we allerlei nuttige workshops. Bijvoorbeeld die van Hans van de Water van The Floor is Yours. Hij gaf hele praktische tips over presenteren: 'Hoe houd je de aandacht vast?', 'Wat straalt je uit met je lichaamshouding?' en 'Hoe breng je een verhaal goed over?' Tevens gaf Andrea Boccuni van The Good Lobby een workshop over de belangenbehartiging en het lobbycircuit in Brussel. Zeker toepasbaar op lokale schaal; hoe verbeter je je politieke betrekkingen?"

"Het centrale thema was deze editie

'Futureproof strategies for generational renewal' – hoe zorgen we dat de volgende generatie boeren aan de slag kan? Aan de hand van dit thema was er een opdracht waarbij we verdeeld werden in nationale jongerenorganisaties van fictieve landen. De meest interessante gesprekken ontstonden tijdens deze opdracht, je hoort dan van ieders lokale problemen en situaties. Aan de hand van de eindpresentaties was er ook voor ieder wat uit te halen en toepasbaar op je thuisland."

Wat heb je geleerd of meegenomen uit het programma?

"De workshops gaven echt concrete handvatten, vooral op het gebied van presenteren en lobbyen. Daarnaast brengt het een waardevol netwerk met zich mee waar je, zeker als bestuurder, in de toekomst gebruik van kunt maken."

Hoe was het contact met andere jonge boeren uit Europa?

"Het was vooral heel leuk om andere jonge boeren te spreken en ervaringen uit te wisselen. Er deden boeren mee uit allerlei landen, zoals een schapenboer uit Spanje en een wijnboer uit Italië. Je had grote en kleine bedrijven en de leeftijden varieerden ook van begin 20 tot begin 30. Ik was de enige uit Nederland."

"Je merkte veel herkenning, boeren uit Ierland hebben bijvoorbeeld vergelijkbare problemen als wij. Maar dan hoor je ook verhalen uit Oost-Europa, waar ze juist nog bezig zijn met het creëren van meer

agrarisch land, en waar corruptie en opkoop door grote bedrijven een grote rol spelen. Dat is dan weer een hele andere wereld."

Heeft deelname je kijk op jonge boeren in Europa veranderd?

"Ja, zeker! Ik ben me er nu bewuster van hoe bijzonder het is dat we dit vak kunnen en mogen uitoefenen."

Wat viel je op in de gesprekken over opvolging en de toekomst van het boerenbedrijf?

"De eerste vraag die centraal in de groep werd gesteld was: wie van jullie wordt er door je ouders geadviseerd om buiten het bedrijf een carrière op te bouwen? Heel veel mensen staken hun hand op. Door alle problematiek die wij hier ervaren, hebben we het eigenlijk niet meer over de vergrijzing van boeren. Maar in andere landen werd daar juist echt de nadruk op gelegd: hoe zorg je dat de volgende generatie weer zin heeft om het bedrijf over te nemen? Dat was voor mij ook wel een eyeopener van: oh ja, dat speelt natuurlijk ook nog en dat mogen we niet vergeten!"

Zou je het andere jonge boeren aanraden?

"Jazeker. Ook als je het spannend vindt: het is gewoon een hele leuke sfeer. De organisatie is top en alles is goed geregeld. Het opent ook weer veel deuren en je bouwt echt een netwerk op waar je wat aan hebt – zeker als je bestuurlijk actief wilt zijn."

'20 jaar vooruit willen, dat vraagt om aanpassingen!'

Sjors en Jelle Koeman van Karma Wervershoof gingen niet over één nacht ijs met hun moderniseringsplannen. "Duurzaam en brandveilig bouwen vraagt om denkkracht en ervaring". Ze betrekken Interpolis risicodeskundige Leo Plak bij hun plannen.

Sjors en Jelle zijn een druk en dynamisch ondernemers-koppel. Ze doen alles samen en hebben hun onderlinge samenwerking goed geregeld. Ze hebben plezier in hun werk en laten dat zien. Bij het runnen van het bedrijf, en bij de verbouwing, kijken ze goed om zich heen en houden ze elkaar scherp. Ze nemen deel aan kwekersplatforms en -netwerken waar ze kennis en inzichten uitwisselen.

"Gaan we vooruit of haken we af?"

Toen de familie het bedrijf in 2008 kocht, was het modern en bij de tijd. Voor de bewaring en koeling van de bloembollen zijn sindsdien aanpassingen gedaan. Maar na 12 jaar verouderen de machines en techniek, dit levert storingen op. Sommige leveranciers bestaan niet meer, waardoor kennis ontbreekt en (teelt) processen stilliggen. Dat kost geld. Sjors: "Dat was het moment waarop wij dachten: gaan we vooruit of haken we af? We wilden wel weer 20 jaar vooruit. Dan moeten we nu stappen zetten." Ze dachten na over automatisering, kwaliteitsverbetering van hun product en duurzaamheid. Sjors: "We kozen voor een flinke verbouwing van de gebouwen en vernieuwing van installaties. Door onder andere het robotiseren van de opplantlijn voor de broeitulpen op potgrond is minder externe arbeid nodig."

"Net even anders, veilig én op de toekomst gericht"

Ruim drie jaar geleden zijn de eerste tekeningen gemaakt. Dat is het moment dat Interpolis risicodeskundige Leo Plak aanhaakt. Leo: "Zonder het te willen overnemen, ga ik dan even op de stoel van de ondernemer zitten." Leo kijkt mee naar de sterkte van de gebouwen, de logistiek van aan- en afvoer van bollen, opslag van fust, karren, de plek van sorteerbanden én de brandveiligheid. Voldoen de sterkteberekeningen van de nieuwbouw? Kan er voldoende gecompartmenteerd worden en staan de wanden op logische plaatsen?

"Je wilt storingen en brand voorkomen"

Plantmateriaal, machines en installaties zijn kostbaar. Daarom is het goed om vooraf na te denken over de gevolgen van een brand. Leo: "Met een brandmuur voorkom je dat een brand kan overslaan naar een ander deel van het bedrijf. Het is wel belangrijk dat je

goed nadenkt over de plek en de uitvoering hiervan. Voor de beste brandwerende werking, wil je zo min mogelijk doorgangen hebben. Een brandmuur is kostbaar en definitief. Daarom dachten we goed na over de verplaatsingen tijdens het teelt- en verwerkingsproces, maar vroeg ik ook naar de toekomstplannen. Als je later verder wilt uitbreiden, kun je daar nu al rekening mee houden." Sjors: "We kozen nu voor een brandwand dwars door de bestaande schuur. Zo kunnen we later extra cellen bouwen die direct goed afgescheiden zijn van de andere cellen. Voor de brandveiligheid hoeven we dan geen extra kosten te maken." Jelle en Sjors zijn blij met deze oplossing. Ook de elektrische installatie is goed bekeken.

Een stabiele werkomgeving brengt rust én werkplezier

Zonnepanelen worden bewust ná de verbouwing geïnstalleerd. Dat geeft rust. Het bedrijf draait gewoon door tijdens de verbouwing en dat is al spannend genoeg. Leo: "Deze mannen kijken naar de toekomst, gaan voor stabiliteit en willen arbeidsomstandigheden en werkplezier voor hun personeel verbeteren. Ze hoeven zelf niet te investeren in moderne machines om het veld te bewerken, dat laten ze door een loonwerker doen. Ze laten zich door hun teeltadviseur goed adviseren over middelen, teelt en gewasbescherming. Ook dat geeft rust, zodat er aandacht is voor lopende zaken, de verbouwing en de medewerkers." Die laatsten kijken vol bewondering naar de vele vernieuwingen en hebben zin om ermee te werken. Een nieuw containersysteem in de kas, een opplantlijn met een robot die kratten met opgeplante bloembollen in de kas zet en er ook weer vandaan haalt en een bosmachine. Jelle: "Dat scheelt straks veel handwerk".

'We kwamen op een kantelpunt. Gaan we vooruit of haken we af?

- Sjors Koeman, tulpenkweker -

Bouwplannen?

De keuzes die je maakt in de bouwfase hebben grote invloed op de kwaliteit van je gebouw. Interpolis helpt ondernemers graag bij hun plannen. De adviseurs denken mee over veiligheid van aanpassingen, beheersbaarheid van risico's en waarborging van je bedrijfscontinuïteit, passend bij jouw bedrijf. Vertel je verzekeringsadviseur waar je mee bezig bent en vraag om informatie. Meer weten? Kijk op interpolis.nl/agro.

Stap voor stap natuurinclusief:

Niels aan het woord!

Projectleider Marjan Holtland ging in gesprek met onze BoerNatuurlijk-ambassadeur, Niels Vermue. Hoe kijkt de jonge veehouder naar vernieuwing, wat drijft hem, en welke tips heeft hij voor andere jonge ondernemers die stappen willen zetten richting een duurzamere bedrijfsvoering?

Niels werkt samen met zijn ouders en broer op het thuisbedrijf met schapen en zoogkoeien in het Zeeuwse Ritthem. Daarnaast werkt hij fulltime op de logistieke afdeling van een pootgoedhandelshuis. "Die combinatie vind ik fijn: na een dag op kantoor kan ik thuis nog lekker fysiek bezig zijn!", aldus de kersverse ambassadeur van BoerNatuurlijk.

Wat motiveerde jullie richting natuurinclusieve landbouw?

"Een paar jaar geleden kregen we de kans om 35 hectare grond vlak bij ons in de straat natuurinclusief te gaan beheren. Die grond is eigendom van het havenschap waar we naast wonen. In totaal bood het havenschap ruim 100 hectare land aan, verdeeld over vier boeren. Zo'n kans om dichtbij land te pachten krijg je niet vaak, dus die grepen we met beide handen aan."

Tegen welke obstakels lopen jullie aan als je nieuwe ideeën wilt doorvoeren?

"Voor die grond betalen we, gezien de voorwaarden die eraan hangen, een redelijk hoge pacht prijs. Volop experimenteren zit er dus niet direct in. Je wilt immers wel gewoon een goede oogst halen. Als we echt zouden willen experimenteren, is het handiger als je nog terug kunt grijpen op kunstmest of gewasbeschermingsmiddelen. Dan heb je een soort back-up om schade te beperken en durf je meer. Nu hebben we die niet, en dat remt ons wel wat."

Kun je een voorbeeld geven?

"In het eerste jaar hadden we bijvoorbeeld enorme last van jacobskruiskruid, dat overal opkwam. Die plant is giftig voor dieren,

dus dat was geen fijn begin. Eigenlijk start je dan al met een achterstand. We hebben toen een paar stukken geploegd en zijn een deel kwijtgeraakt, maar door de hoge druk in het omliggende gebied waaien er telkens nieuwe zaden binnen. Op de ergste percelen hebben we luzerne gezaaid, met het idee dat de stikstof die luzerne bindt, het jacobskruiskruid kan verdrijven."

Heeft het toepassen van natuurinclusieve maatregelen jouw eigen kijk op het boeren veranderd?

"Nee, niet per se. Het zal ook nooit voor iedereen passend zijn. Je moet wel tegen verandering kunnen; net als je denkt dat je het onder de knie hebt, verandert er weer iets. Sommigen spreken van een spanningsveld tussen traditie en vernieuwing, ik zie dat zelf niet zo. Iedereen moet vooral doen wat bij hem of haar past. Als je wél spanning voelt, denk ik dat je met iets bezig bent waar je zelf niet achter staat. Het moet wat dat betreft echt bij je passen."

Hoe ervaar je de samenwerking met bijvoorbeeld overheid, andere boeren of natuurorganisaties?

"Onze ervaring met natuurorganisaties is goed, zolang je maar in contact blijft. Dan kun je alles bespreken, en begrijpen ze vaak ook wel dat je niet het onmogelijke kunt doen. Verder werken we nauw samen met onze achterbuurman: wij zetten gras, hij akkerbouwgewassen, en hij ontvangt een groot deel van onze vaste stal mest. Die mest is namelijk niet makkelijk te gebruiken op grasland."

Wat zou je andere jonge boeren willen meegeven die overwegen natuurinclusiever te gaan werken?

"Doe het alleen als je er 100% voor gaat. Probeer vooral niet alles tegelijk, maar doe het stapje voor stapje!"

Ambassadeur 2025

Dit jaar neemt Niels Vermue jonge boeren en andere geïnteresseerden mee op zijn erf in Zeeland, waar hij samen met zijn familie werkt aan natuurinclusieve landbouw. Benieuwd?

Scan de QR-code en bekijk de video waarin Niels zich voorstelt!

Belangenbehartiging: meer dan alleen praatjes en netwerken

Achter de schermen behartigt NAJK de belangen van de jonge boeren en tuinders in de politiek. Ingewikkelde dossiers, zoals het Convenant Dierwaardige Veehouderij, het 8e actieprogramma nitraatrichtlijn en stikstof, zijn hier aan de orde van de dag. Het is een kleine greep uit de onderwerpen waar de dagelijks bestuurders zich keer op keer voor blijven inzetten. Hoe ziet deze belangenbehartiging er precies uit? En waar is NAJK momenteel druk mee? We geven je graag een uitgebreide update!

Beeld: Henk van Ruitenbeek
Tekst: Hilde Coolman (portefeuille akkerbouw), Wendy Kicken (portefeuille pluimvee-, varkens- en kalverhouderij), Ruben Klein Teeselink, (portefeuille melkveehouderij) en Merel Straathof (portefeuille Leefomgeving).

8e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Momenteel zitten we het in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e APN). De maatregelen die hierin staan hebben veel impact op het boerenland. Denk aan de verplichte bufferstroken voor alle grondsoorten, het oogsten voor 1 oktober en het verplichten van een rustgewas 1:4 in de zand- en lössgebieden. Eind 2025 loopt het 7e APN af. Niet in alle delen van Nederland is het doel van 50 mg gehaald, wat betekent dat er momenteel volop wordt gepraat over de invulling van het 8e APN. Voor het 8e APN zet het NAJK, net als bij het 7e APN, in op een doelsturingaanpak. Doelsturing geeft ondernemers keuzevrijheid bij het nemen van maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Zij kunnen dan zelf bepalen welke maatregel het meest effectief is binnen hun bedrijfsvoering én het op het juiste moment en de juiste plaats toepassen. Daarmee vormt doelsturing de basis voor de omslag van generiek beleid naar vakmanschap en eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer. De minister heeft in haar Kamerbrief van 11 april aangegeven doelsturing een prominente rol te willen geven in het 8e APN. Als NAJK zijn wij verenigd in een sectorbreed consortium van waaruit we met het ministerie van LVVN deze aanpak komende maanden gaan uitwerken.

Meer informatie? Scan de QR-code en lees het persbericht waarin NAJK reageert op de Kamerbrief.

Convenant dierwaardige veehouderij

Sinds september 2022 is NAJK betrokken bij het vormen van een Convenant 'Stappen naar een dierwaardige veehouderij' samen met marktpartijen, LTO, Dierenbescherming, ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en Caring Farmers. NAJK heeft haar input samengesteld met behulp van klankbordgroepen en het NAJK-bestuur. Naast het convenant lopen er nog twee trajecten, namelijk het verkennen van een onafhankelijke autoriteit en de vorming van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Inmiddels is de verkenning omtrent de onafhankelijke autoriteit afgerond en is er een rapport gepubliceerd. Dit rapport is samen met de POV, LTO, ZuivelNL, SBK en de Dierenbescherming openbaar gemaakt. Om de onafhankelijke autoriteit handen en voeten te geven, wordt een verkenners aangesteld om het 'wie, wat en waar' duidelijk voor te bereiden. Na de afronding door de verkenners, kan gestart worden met het daadwerkelijk oprichten van een onafhankelijke autoriteit. Daarnaast is het onderhandelaarsakkoord gesloten omtrent het convenant 'Stappen naar een dierwaardige veehouderij'. Dit is een belangrijke stap in het proces. Nadat alle partijen van de hoofdtafel hun achterban hebben geraadpleegd, kan er een handtekening gezet worden en wordt het convenant definitief. De achterbanraadpleging loopt tegelijk met de internetconsultatie omtrent de AMvB. Het is belangrijk dat deze twee zaken tegelijk lopen, omdat de minister van Landbouw dit daarna als compleet pakket naar de Tweede Kamer brengt. De deadline is juli 2025.

Stikstof

In december vorig jaar deed de rechter uitspraken in de zaken Amercentrale en Rendac. Sindsdien is het intern salderen niet langer vergunningsvrij en zit Nederland volledig op slot. De ministeriële commissie werd opgericht en de afgelopen maanden heeft NAJK zich hard gemaakt voor een volwaardige oplossing voor het stikstofdossier waarin we al sinds 2019 verzeild zijn geraakt. Zo heeft NAJK meerdere keren deelgenomen aan de zogeheten Catshuissessies met de bewindslieden van de ministeriële commissie en is er gesproken met premier Schoof, ministers, Kamerleden en diverse maatschappelijke partijen. Daarnaast heeft NAJK haar inzet via diverse wegen laten toetsen op haalbaarheid. NAJK is blij dat de commissie in haar eerste Kamerbrief de juiste weg heeft gekozen. Echter is het nog een lange weg naar een totaaloplossing. Zonder budget en concretisering van de plannen kunnen PAS-melders en interimers niet worden gelegaliseerd en kunnen jonge boeren en tuinders nog steeds niet vertrouwen op fatsoenlijke vergunningverlening in Nederland. NAJK zet zich daarom ook de komende maanden in om hier verandering in aan te brengen!

Extensiveringsregeling als oplossing mestproblemen?

Het kabinet heeft in de Kamerbrief van vrijdag 25 april weergegeven dat zij werkt aan een tijdelijke, vrijwillige extensiveringsregeling voor de melkveehouderij. NAJK is verheugd om te zien dat hier een substantieel bedrag van €627 miljoen voor beschikbaar is gemaakt (2025-2029). NAJK pleit al geruime tijd voor deze vrijwillige extensiveringsregeling die voor verlichting van de mestmarkt kan zorgen. "Deze vrijwillige extensiveringsregeling is één van de weinige maatregelen die een oplossing biedt aan meerdere uitdagingen. De vrijwillige extensiveringsregeling kan een aanzienlijk positieve impact creëren op de gespannen mestmarkt én kan een belangrijke rol spelen bij het voorkomen van een generieke korting." Aldus Ruben Klein Teeselink, portefeuillehouder melkveehouderij NAJK. Vooruitlopend op conclusies over de impact is het essentieel om de exacte invulling van de vrijwillige extensiveringsregeling te weten. Dat de regeling vrijwillig is en melkveehouders zelf de keuze kunnen maken, is in elk geval positief!

Heb jij jouw vestigingssteun van €80.000 al aangevraagd?

Jonge landbouwers die een bedrijf (gedeeltelijk) overnemen in of na 2023 of een nieuw bedrijf starten, kunnen mogelijk subsidie vanuit het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) krijgen. Hoewel het budget al lijkt te zijn overtekend, is de subsidie nog wel tot vrijdag 27 juni 2025 aan te vragen. Je komt dan op de reservelijst te staan. Per goedgekeurde aanvraag zal er 80.000 euro worden vrijgemaakt voor bedrijfsopvolgers!

De vestigingssteun is een financiële ondersteuning voor de opvolger bij overname van een land- of tuinbouwbedrijf en is bedoeld om jonge boeren en tuinders te helpen in de eerste jaren na de bedrijfsovername, die financieel het moeilijkst zijn. Deze regeling is in principe opengesteld van maandag 28 april tot vrijdag 27 juni, maar na twee dagen leek het budget al overtekend. Omdat er naar verwachting, net als vorig jaar, ook een flink percentage van de aanvragen afgekeurd zullen worden, staat de regeling nog steeds open. Er wordt een reservelijst opgesteld met boeren die hun aanvraag nu nog indienen.

Informatie & voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor de vestigingssteun voor de jonge boeren zijn

in ieder geval de volgende punten van toepassing:

- Je bent op 31 december 2025 tussen de 16 en 39 jaar.
- Je bent bedrijfshoofd vóórdat je de aanvraag indient.
- Je was dit nog niet vóór 1 januari 2023.
- Je bent in het bezit van een diploma van een officiële opleiding landbouw, tuinbouw of een gelijksoortige opleiding, of je hebt minimaal twee jaar aantoonbare werkervaring met land- en tuinbouwproductie (ervaring telt mee vanaf de leeftijd van 16 jaar).
- Je bent het bedrijf op of na 1 januari 2023 gestart of je nam het bedrijf op of na die datum over.

Steuntje in de rug

NAJK heeft de afgelopen jaren hard gelobbyd voor budget en een goede invulling van de vestigingssteun. "De vestigingssteun is een steun in de rug in een periode dat jonge boeren dat goed

kunnen gebruiken", aldus Coen van den Bighelaar, portefeuillehouder bedrijfsovernames bij NAJK. "Bij veel jonge boeren en tuinders speelt de vraag of zij met hun bedrijf nog wel welkom zijn in Nederland. Met de vestigingssteun geeft de politiek het signaal dat zij oog hebben voor ons en de problematiek waar we mee te maken hebben."

UIT ALLEHOEKEN

De provinciale AJK's vormen de schakel tussen de lokale AJK's en NAJK. Via de 'Uit alle hoeken' houden we jullie op de hoogte van het laatste nieuws binnen de provincies.

Boerenpaintball bij AJF Dantumadeel groot succes

AJF Dantumadeel organiseerde onlangs een geslaagde boerenpaintball-avond. In een paardenbak vol agrarische obstakels gingen de leden de strijd aan. De ludieke activiteit, bedacht door het afdelingsbestuur, eindigde met een gezellige barbecue en een biertje. Voor herhaling vatbaar, wat een prachtige avond!

HAJK

HAJK zoekt enthousiaste bestuurders!

HAJK zoekt bestuursleden met humor, visie en misschien een beetje dorst. Wil jij meedenken over beleid en activiteiten en woon je in NH, ZH of Utrecht? Neem contact op met een van de bestuurders of kijk op www.hajk.nl.

Boer zoekt Boer in Brabant van start!

Op 10 april kwamen bestuurders van het BAJK, Provincie Noord-Brabant en ZLTO samen om gezamenlijk het project 'Boer zoekt Boer Brabant 2025' te lanceren. 'Boer zoekt Boer Brabant' gaat op zoek naar een win-winsituatie door agrarische bedrijven zonder opvolger te verbinden aan jongeren die boer willen worden, maar niet die mogelijkheid hebben.

Meer informatie en promotievideo's bekijken?
Ga naar www.bajk.nl!

GrAJK

AJK 't Hogeland organiseert de Hogelandsternacht 2025!

Op 21 juni 2025 barst het feest los in het Groningse Usquert: de Hogelandsternacht komt eraan! Bestuur en vrijwilligers van AJK 't Hogeland toveren een schuur om tot dé feestlocatie van het jaar. Met AJK-leden uit alle windstreken van de provincie, knallende muziek en een sfeer die je nergens anders vindt, belooft het een echte boerennacht te worden!

LAJK

LAJK | Provincie op bezoek

Onlangs bracht gedeputeerde Jasper Kuntzelaers diverse werkbezoeken aan agrarisch ondernemers in Limburg. Zo ook bij Wendy Kicken in Bocholtz. Tijdens een rondleiding op het bedrijf zijn veel actualiteiten de revue gepasseerd. Binnenkort volgt ook nog een inhoudelijk gesprek tussen het LAJK en de gedeputeerde. Daarnaast loopt nu het project 'Bij de boer over de Vloer' waarbij beleidsmedewerkers van de provincie in kleine groepjes bedrijven van leden bezoeken.

DAJK verwelkomt Léon Enting als nieuwe voorzitter

DAJK benoemt Léon Enting (31) uit Grolloo als hun nieuwe voorzitter. Hij volgt Tom ten Kate op en wil zich samen met het bestuur hard maken voor perspectief, verbinding en een sterke gemeenschap van jonge boeren en tuinders in Drenthe. Naast zijn voorzitterschap runt Léon met zijn vader een melkveebedrijf en werkt hij als zelfstandig adviseur op het gebied van mest en mineralen.

Samenwerken op basis van vertrouwen

Bij Farmel geloven we in een samenwerking op basis van **persoonlijk contact**, **vertrouwen** en **een eerlijke melkprijs**. We staan voor je klaar, nu en in de toekomst.

Geen inschrijfgeld of starttarief.
Wél zekerheid, stabiliteit en perspectief voor de lange termijn.

info@farmel.nl // 0527 630 500

Meer lezen?

In iedere BNDR zetten wij weer de spotlights op een andere AJK. Deze keer is het de beurt aan AJK de Peel, één van de regionale afdelingen van BAJK. We spraken met bestuurder Wils Verberne over wat zij zoal organiseren in een seizoen en wat hun AJK zo bijzonder maakt!

Wat organiseert AJK de Peel zoal?

"In september trappen wij het AJK-seizoen af met een grote feestavond bij één van onze leden. Na deze aftrap organiseren wij tot en met april iedere derde dinsdag van de maand een ledenbijeenkomst met interessante gastsprekers en verschillend de activiteiten, zoals een excursie, een pubquiz in december en als kers op de taart in maart de studiereis naar het buitenland!"

Wat was het hoogtepunt van het afgelopen jaar?

"Het zal je niet verbazen, maar dat was ongetwijfeld de studiereis naar Griekenland! Zoals ieder jaar gaan we met zo'n 35 leden op pad. We hebben de afgelopen jaren al verschillende landen bezocht, zoals Italië, Oekraïne, Portugal, Polen, Ierland, en nu kunnen we ook Griekenland aan ons lijstje toevoegen. Een reisbureau in de buurt regelt voor ons de gehele reis. De Nederlandse ambassade heeft ons in contact gebracht met een aantal ondernemers die in de primaire sector of periferie werkzaam zijn. Hierdoor hebben we verschillende interessante bedrijven kunnen bezoeken en excursies gedaan. Tijdens deze uitwisseling is er

AJK-avond met interessante sprekers

gesproken over de agrarische cultuur in Griekenland en de samenwerking tussen Griekse boeren en de overheid. Het viel ons op dat de samenwerking daar stroef verloopt. Hoewel ook wij in Nederland te maken hebben met beleidsmakers en een overheid die soms te ver van de praktijk af staan, zijn wij in Nederland wel goed in communicatie tussen de verschillende partijen."

Typisch AJK de Peel

"We zijn betrokken in verschillende sectoren en er heerst een echte 'ons kent ons'-cultuur!"

AJK de Peel kan niet zonder...

"Onze jaarlijkse studiereis én onze uitvalbasis waar we onze ledenavonden organiseren: de Bright Side!"

Hoe werven jullie je leden?

"We vragen jongeren gewoon om mee te gaan naar ledenbijeenkomsten. Deze jongeren kennen we via de MAS of via-via."

Alle feitjes op een rij

Onder welke provinciale AJK vallen jullie?
BAJK

Aantal leden?
+/- 190 leden

Bestuursleden:
Anton Bouw: voorzitter
Luuk Aarts: penningmeester
Nienke Wijnen: secretaris
Niels Bouw: algemeen bestuurslid
Thom Eikelenboom: algemeen bestuurslid
Willem Berkers: algemeen bestuurslid
Willem Manders: algemeen bestuurslid
Wils Verberne: algemeen bestuurslid

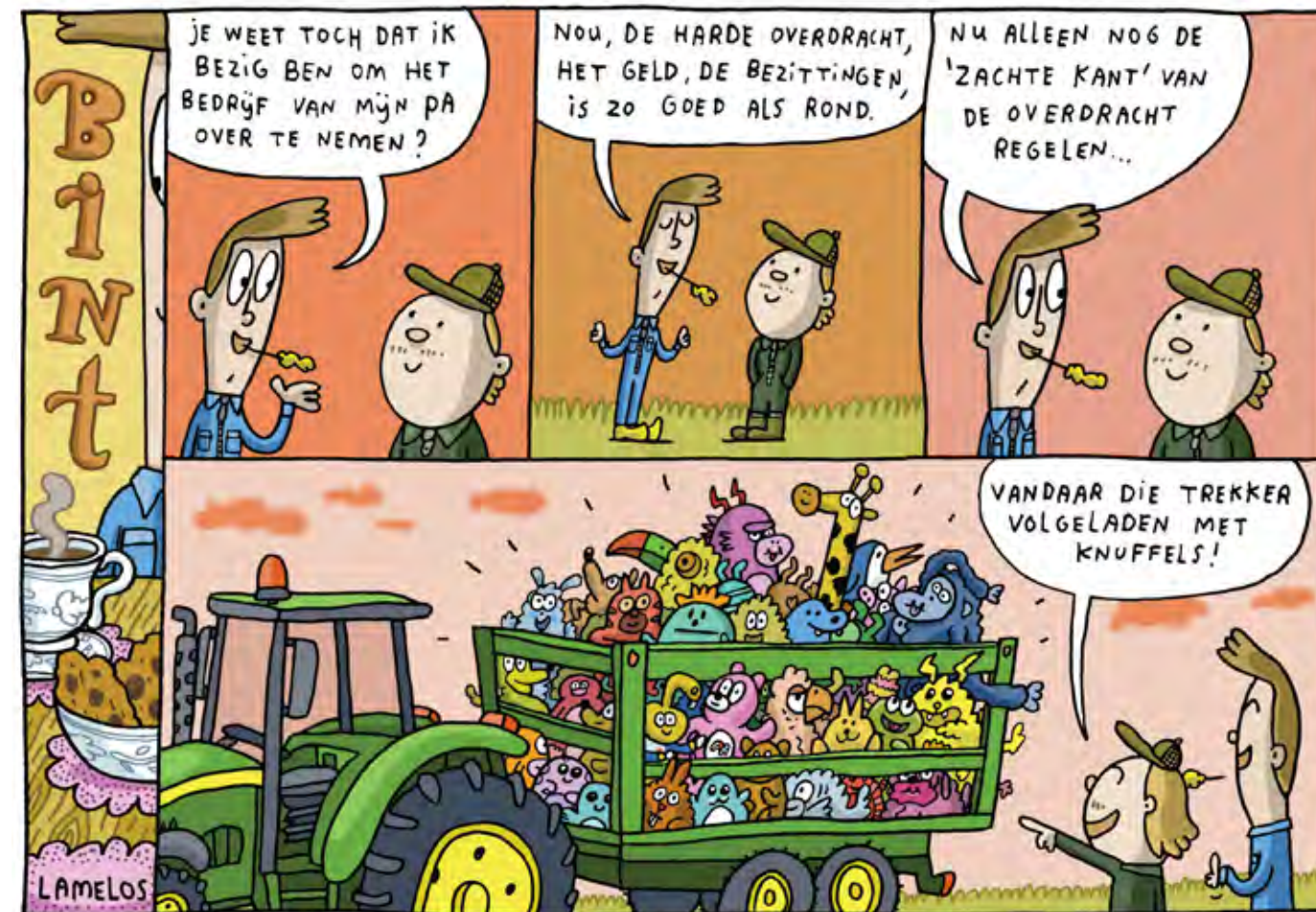
Aantal activiteiten per jaar:
8

Meest voorkomende sector?
Melkvee- en varkenshouderij

Meer info?
Kijk op www.bajk.nl of check de Facebookpagina van AJK de Peel!

Groepsfoto studiereis Griekenland

Stuur je beste foto in en win de

NAJK-overall!

De agrarische sector is natuurlijk de mooiste sector van Nederland en dat mag gezien worden. Maak daarom een foto van jouw lievelingssector, deel deze met NAJK en wie weet steel jij straks de show in een spiksplinternieuwe NAJK-overall!

Hoe werkt het?

- Stuur uiterlijk zondag **27 juli 2025** jouw foto in via communicatie@najak.nl of deel deze onder de bijbehorende Facebook-post.
- Maximaal 3 foto's per deelnemer (per inzending per BNDR)
- Je moet natuurlijk wel zelf de maker van de foto zijn!
- De winnaar wordt in de volgende BNDR en op de Facebookpagina van NAJK bekendgemaakt.

Jouw ingezonden foto online delen?

Gebruik #jongeboeren of #jongetuinder en tag NAJK

WE HEBBEN EEN WINNAAR!

De winnaar van dit kwartaal is: **Imke van Strien**

De NAJK-overall komt zo snel mogelijk jouw kant op.

Gefeliciteerd

ALGEMENE VOORWAARDEN De maker van de winnende foto dient een NAJK-lid te zijn. Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd. De prijs is niet inwisselbaar voor geld. De maker van de foto geeft toestemming voor publicatie van de foto door NAJK en vrijwaart NAJK voor eventuele aanspraken aangaande het ingezonden materiaal.

Geld terug voor je duurzame stap

Rabo MKB Duurzaamheidsbijdrage

Jij bent als ondernemer een belangrijke schakel op weg naar een duurzamer Nederland. Hiermee helpen we je graag een stap vooruit. Daarom stellen wij €50 miljoen ter beschikking om het MKB in Nederland te helpen verduurzamen en jouw duurzame ambities te realiseren.

Ben je zakelijk klant bij ons? Dan kun je eenmalig 12,5% op het factuurbedrag van je duurzame investering terugvragen, tot wel €10.000.

Check onze voorwaarden en vraag nu je voordeel aan via [rabo.nl/mkb-duurzaamheidsbijdrage](https://www.rabobank.nl/mkb-duurzaamheidsbijdrage).

de coöperatieve **Rabobank**